

גילי יעקבסון

אל תתנו לו למות לבדו

תמי ספרה לי שמשנה חולה.
אפילו לא שאלתי אותה מה לו. היא סבורה שהוא בבית החולים, אינה בטוחה.
כדאי שאבוא, כך אמרה.

באמת, אינני יודעת אם כדאי. אם ישמח לראותני שוב. זמן רב לא התראינו וכל חששותי התבדו: כלל לא סבלתי מן הפרידה. אדרבא, נשמתי עמוקות, רוח לי. לא עוד פגישות קבועות, שמלות לפי טעמו, חברים וחברות שלו שאיני שלמה עמם. תמו הקטטות הגדולות והקטנות, מחזות הקנאה. הו, אותם מחזות קנאה!

במשך החדשים האחרונים לא ידעתי סבל, איש לא קנא לי, לא דברו באזני דברי אהבה עדינים־נשיים ולא אולצתי לחזור ולהבטיח שכל מלה היוצאת מפי נאמרה „בכנות“. קשה לי להבין את משה, להסביר לעצמי תהפוכותיו. בחור יפה כזה, כה גברי — ונוהג בזרות. איש מלבדו לא אמר לי שאני נהדרת מפני שאני שותקת כל כך. אכן, גם השתניתי מאז עזבתי אותו. שייקה, הוא שעורר אותי. כשהתוודענו (משה, כמובן, לא יכול לשאתו) — כשהתוודענו, לגלג לי וכינה אותי בשם „יפהפיה נמה“ ואמנם השיבני לחיים. עכשיו אני מרגישה שאני — אני, ולא עדה־של־משה. הוא אהב אותי, בזאת עלי להודות, אך גם עליו שמעתי סיפורים מענינים. נערה אחת לכל יום־יומיים. הוא יכול להרשות זאת לעצמו.

כן, העיקר שאני צריכה לבקר אותו. מה להביא לו? פרחים? נערה אינה מביאה פרחים לבחור. כל ספר שאביא, קרא כבר, אני מכירה אותו. קופסה יפה של שוקולד, אולי. הייתי הולכת מחר, אבל איזו יבוא לקחת אותי לבריכה. חבל לוותר. וזה בכלל לא דחוף — ודאי ישכב זמן רב. אני מתארת לעצמי שזה האולקוס שלו. כבר אז סיפר לי שאי־פעם יכנס לבית חולים לשם בדיקות, ובדיקות הן ענין ממושך.

— ולחשוב על זה שאפגוש שם מישהי אחרת. ואת הוריו. אולי מוטב שלא לבקר.
 כך ייטב לשנינו. כן, זאת ההחלטה הנבונה ביותר, משה רק יודה לי אם לא אבוא.
 ואולי —
 נו, אחליט כבר מחר.

הרופאים הרשו לי להשאיר אצלו הלילה.

בכל יום, משך השבוע האחרון, בקשתי מהם ולא הסכימו. חשבתי, יהיה יותר קל
 למשה'לה שלי עם אמא לידו. הוא כל כך חולה, אולי ייטב לו אם מישהו יחזיק לו את
 היד, יתן קצת מים לשתות ויהיה אתו. אני יודעת שלא היינו קרובים ביותר בשנים האחר
 רונות. לא שהיה בן רע, לא, להיפך, אבל קשר לא היה. זה דבר שמרגישים ואי אפשר
 לראות משהו מיוחד. ודאי אני אשמה, וגם אבא שלו אשם לא מעט. לא חשוב עכשיו מי
 אשם. ומשה'לה היה, באמת בן מסור
 היה —

איך אני מדברת!

דוקטור שטוק שוחח אתי שוב ואמר שהסוף קרוב, שהבן שלי לא יחיה יותר מיום-
 יומיים. אבל אני אינני מאמינה.

הוא חולה מאוד. את זה אני יכולה לראות בעצמי. מיום ליום נעשה יותר ויותר
 רזה וחורר ונושם — אלוהים, איך שהוא נושם. לפני שבוע חשבתי שאי אפשר לחיות עם
 נשימה כזאת, ממש אי-אפשר, ומאז זה נעשה גרוע שבעתיים והוא בכל זאת חי. אולי,
 אולי יחזיק מעמד. לא יתכן שהילד שלי ימות. לא, לא יתכן שהילד שלי ימות.
 הוא כה יפה וטוב וצעיר! רק התחיל לחיות. רק התחיל. ועכשיו, דוקא עכשיו,
 אין לו אף אחד. עדה עוזבה אותו והחברים שלו מרגישים לא נוח על ידו, עכשיו, שהוא
 במצב כזה. יש לו רק אמא ואבא ואתנו אינו יכול לדבר. מה שאני רוצה להביא לו ולעשות
 למענו — „אין צורך, אמא, אל תטריחי את עצמך.“ לא להטריח את עצמי. מה עוד יש לי
 בחיים מלבד הבן? אילו רק היה אפשר להיות במקומו, שלא יסבול ככה.
 שלא ימות!

אתה מוכרח לחיות, משה'לה שלי. לא בשבילי, אני לא חושב על מה שיהיה אתי.
 בשבילך שיש לך עולמות שלמים לפניך, שרצית ללמוד ולהתקדם ולאהוב ולעשות המון
 דברים.

למה אני בוכה? טיפשה שכמוני. כאילו לא די מה שיש לו כבר. אור הוא צריך
 וחיוך, ואת אמא שלו כפי שתמיד רצה שתהיה.
 אלך לראות, אולי יש אגסים. אמרו לי שיש בחנות אחת. הלואי ויאכל אותם ולא
 יתן לאחיות, כמו תמיד. לא חשוב. שיעשה מה שהוא רוצה. אם הוא נהנה יותר לתת,
 שיהיה כך. הן באמת עוזרות לו יותר מכולנו, בדיחות, קצת פלירט. והוא גם משוחח אתן
 יותר. מנין יש להן הכוח לזה. במיוחד דליה, היא ממש אוהבת אותו ויודעת יותר מכולנו
 מה יהיה. לי יש עוד תקווה.
 כן, לי יש עוד תקווה.

אני לא בוכה, בן. עצוב לי שאתה מרגיש רע, אבל אני לא בוכה. אני מחייכת,
 ובלבד שיהיה לך טוב.

שלא ילך במשמרת שלי.

מכוער לחשוב כפי שאני חושבת, אבל אינני יכולה יותר. כל אחד שהלך הכאיב לי

כאילו היה חלק ממני, לא רציני שזה יקרה בלילות שלי, אך הפעם באמת לא אוכל לעמוד בזה.

אני יודעת, אסור לאחות לקבל את האסונות (או המחמאות) באופן אישי. את חייבת להקשיח את לבך. זה מקצוע כזה וסוף פסוק. מקצוע כזה!

לעולם מחלות, סבל ומוות. אמת, רואים גם כיצד ניצלים חיי אדם, רואים חיים חדשים נוצרים (בחדרי-לידה), חולים קשים ונכים המתאוששים בין כתלי בית החולים — דוקא כאן ולא במקום אחר — רואים את החיים בתמציתם. הצער הגדול ביותר, היאוש האמיתי, התקוות המאירות מכל תקווה, האהבה המסורה שעמדה במצרפים האכזריים ביותר. והמוות. הלוא גם זה חלק ממסכת חיינו של אדם.

— אלא שלא יועיל לי אם אתחכם ואעביר את הכאב אל רעיונות כלליים מעין אלה. כך אוכל להשיב לדוד, הצוחק לי תמיד על המקצוע שבחרתי לי, הגוזל עם זמני את מיטב רגשותי. הוא צודק, דוד זה, אך אינו מבין את ה"למה".

היום גם אני איני מבינה.

למה נגזר על משה למות? למה? איך אפשר לקבל גורדין כזה. מדע הרפואה טרם מצא תרופה למחלתו, אולי יופיע איזשהו גאון, בעתיד הקרוב, וימצא את התשובה. הדבר עלול לקרות מחרתיים, אך משה ימות הלילה או מחר. למה? מה חטא? הוא אנושי וטהור ויפה עד לדמעות, הוא נוהג בגבורה כזאת ומגיע לו, מגיע לו, לחיות.

אני משתטה כילדה קטנה. הייתי מוכנה, בכל מאודי, לרוץ יום ולילה עוד יום, אילו היתה אי-בזה תרופת פלאים שתציל אותו. אבל אין. לתת לו את הטיפול הטוב ביותר, להנעים את שעותיו האחרונות, זה הכל. זאת אומרים הרופאים. ככה זה, הם אומרים, לא כדאי לענות את עצמך, דליה, כי דבר לא יועיל, לא תרופה נדירה ולא נס. איך יכולה אני לקבל את העצה הידידותית הזו? הוא יקר לי. חיינו הם כפקע שנפקח מעט ויופי רב עוד אצור בו. חיוכו, אור שזרח לי, אור שאין לו תמורה ואם יכבה — אם יכבה — — לא. לא. לא!

— מישוהו מצלצל. טוב שיהיה לי מה לעשות. ודאי אין זה משה'לה, הוא אינו מצלצל. חושש להטריח. אגש אליו, בכל זאת. אתן לאמא שלו כוס קפה ואשלח אותה לנוח אצט, כך ייטב לשניהם היא מאמינה כל כך שיבריאה, המסכנה, וסבורה שאינו יודע מה גורלו. הוא יודע. מחייך באדיבות כשאנו מבטיחים לו שהכל "יהיה בסדר", מעלים מאתנו את הידיעה, את המרירות הנוראה, שלא להכאיב לנו. בעיקר לי חושש הוא להכאיב. צריך לתת למינה את הזריקה.

הלילה קשה לי לטפל בחולים אחרים. אין לבי אליהם. אני שומעת את הבעבות של החמצן ואת מחשבותיו של משה'לה, משה'לה היקר שלי.

אילו רק יכולתי לתקן הכל בכוח רצוני.

אילו, אילו —

"איך ההרגשה, משה? מזופתת מאוד? בוא, נאכל אגס ביחד, גם לי משעמם לעבור

את הלילה ככה. אגס נהדר, תודה שהצעת לי."

שוב אותו חיוך יפה.

הדופק, הדופק בורח. כמעט אי אפשר לי לספור. הוא ילך, הוא ילך עוד מעט.

הו, לא, לא, אמא'לה שלי, לא!

גם החמצן אינו עוזר לי יותר.

לו יכולתי לנשום נשימה עמוקה אחת, היה כל השאר בא על פתרונו. רק לנשום! רק פעם אחת, להרחיב את בית החזה עד קצה גבול הקיבולת ולקלוט אויר צח, ליטרים של אויר צח, משיב נפש. אז יהיה טוב.

כמעט ואמרת זאת לאמא. היא חוזרת ושואלת אותי, מה אני רוצה. אויר, אויר לנשום, זה מה שאני רוצה. וברגעים בהם יותר קל, אני רוצה בדליה. ואני רוצה לחיות, להבריא ולחיות. הם חושבים שאינני יודע, באים אלי בעינים אדומות ומחייכים ומבטיחים שיהיה טוב. אבל אני יודע: יש לי סרטן ומסרטן מתים וכנראה שהסוף כבר קרוב. אמא יושבת כל הלילה ליד המטה ואבא עוזב את העבודה, העבודה הקדושה שלו, הבאה לפני המשפחה ולפני הכל, ובא לבקר אותי ומביא לי כל מיני דברים שנהגתי לאהוב. את ספרי האמנות היקרים והנדירים ביותר קנה למעני. עכשיו.

— עכשיו, שאיני חפץ יותר בכל אלה. אין דבר. הם משתדלים, ההורים. רוצים לתת את כל מה שלא ידעו לתת במשך השנים. תמיד הצטערתי על זה שאינם מבינים אותי. אולי הייתי אשם בעצמי. בכל זאת, אמא ואבא הם אמא ואבא והם האנשים שנשארו לי בזמן האחרון, כשכל הדברים החשובים, כביכול, התקלפו, לאט-לאט ונעלמו ונשארו אצלי רק הגרעינים. הפחד מן ההקאות והרצון לנשום כהוגן וחשבון הנפש.

איך זה יתכן שאגמר, פשוט אנשום עוד נשימה אחת לחוצה וחונקת ולא אחזיק מעמד אחרי זה — ודי? ככה לגמור הכל, במחלה ארוכה, בגיל עשרים ושתים? דליה מאמינה שאבריא. אני רואה בעיניה שהיא מאמינה. יחד אתה קל גם לי להאמין. אולי זה לא סרטן? ומלבד זה, שמעתי פעם, עוד בימים הראשונים לבואי לכאן, איך שוחחו דליה וניצה על הנושא (הן סידרו מיטות ולא שמו לב שהייתי בחדר). דליה סיפרה על חולה צעירה, חולת סרטן, שעברה ניתוח לפני שלוש שנים ועד היום היא בריאה ושלמה. הרופאים אמנם, אינם מתלהבים ביותר כשאני מזכיר את הנושא של ניתוח, אבל אבא אמר לי שהם מחכים. יעבור המצב הקשה ויעבירו אותי לניתוח. אני מאמין שהניתוח יציל אותי, אך קודם-כל אעבור את המשבר הזה. שיהיה עוד יותר רע משזה כעת, בלבד שיעבור.

טוב שדליה שלחה את אמא לנות. קשה לי יותר כשאני רואה איך הכל אכפת לה. לא כך דליה. היא אחות ורגילה לראות דברים מעין אלה. מגבירה את החמצן, מפתה אותי לאכול אגס ונעלמת מן החדר בחיוך קונדסי. דליה. נערה שיכולתי לאהוב.

חשבון הנפש, אמרתי. אם אהיה פן עם עצמי, אודה: אני אוהב אותה בכל לבי. אהבה שלמה ומלאה ואמיתית. ברצוני לחיות כדי שאוכל לאהוב אותה תמיד ולחיות אתה תמיד. דרכה למדתי לראות את העולם משרשיו, לוותר על מליצות וחיכמות עקרה. באחת, כל מה שהתגלם בעדה, נערה שאהבתי בה את חלומותי ולא את עצמה. עדה זו, שחכיתי לה עד כלות הנפש ולא באה, שהטעימה אותי מררתה של בדידות עד שחשבתי שאמות מבידדות. אינני רוצה לרחם על עצמי. רע לי, אני פוחד פחד מוות מן המוות שצפוי לי, כנראה, אבל איני בודד עכשיו. יתכן שדליה אינה יודעת, כלל, מה שאני יוצר סביבה, אולי היא נוהגת עם כל החולים הצעירים כפי שהיא נוהגת אתי. מכל מקום, איני בודד וגם הפחד דהה קצת. רק הנשימה, הנשימה. לו יכולתי לשאוף מלוא הריאות, רק פעם אחת, כי אז היה לי כוח להמשיך במאבק הטפשי הזה.

מדוע מצלצלים כל הזמן. אני רוצה שהיא תבוא אלי ותשאר אתי. אבקש ממנה: „דליה, תסכימי לתת נשיקה לחולה ההולך למות?“ אח, שוטה שכמוני. שתבוא. שתגביר את החמצן. אני נחנק! אני מפחד. דליה, דליה, בואי כבר

נרדמתי לרגע וחלמתי משהו... משהו נורא, אינני זוכר. היא כבר ממהרת לבוא. אולי צעקתי משהו? אשאל אותה. היא תשיב, לא, מה פתאום, למה תצעק אם אתה חולם עלי? שובבה חמודה. דליה, טוב שבאת. דליה, רק נשיקה אחת. נשיקה אחת ונשימה אחת דליה... טוב שלא אמרתי זאת בקול רם. היתה חושבת שדעתי מתערפלת עלי... שדעתי מתערפלת. בואי, דליה, תהיי קצת ליד. כך — — טוב — — היד שלך, יקירה, אחות,

אחות! חמצן!

אה, חשבתי כבר שאני מת...

בואי, דליה, השארי אתי.

אה, מה השעה?

מה תגידו לזה! שלוש בלילה. אפשר להגיד גם שלוש בבוקר, כי רק נס יחזיר לי את השינה. אקרא לאחות, שתתן לי כוס קפה. לא, קפה לא כדאי לבקש. „אין בבית-החולים קפה אחרי ארבע.“ יהיה תה. משהו חם.

מענין, ממה התעוררתי? בודאי נחרותיו של מר גולדמן. איש נחמד, אבל הוא נוחר — פחד. מוטב ארד מן המטה. דליה עסוקה, בלי ספק. רגע — הלילה שומרת ניצה, כמדומני. יום שני... יום שני, זו המשמרת של ניצה. אה, כמובן, זה יום שלישי, בעולם ההפוך שלהן. לא משנה, כולן נחמדות.

כדאי, אולי, להכנס אל משה'לה. ילד אומלל. הכניסו אותו לחדר לבד ואין מי שיגיד לו מלה טובה. אומרים שיש לו סרטן, אבל אינני מאמין. בגיל כזה. איך שלא יהיה, הוא סובל סבל נורא. תמיד מחייך ואומר „תודה“, כששואלים, אבל רואים איך שהוא סובל.

מתעוררים מן השינה, אז גם הכאבים מתעוררים. את. סיגריה טובה, זה יהיה דבר במקומו. חבל שמשה לא יכול לעשן. הייתי עושה הכל בשביל הילד הזה. ככה, משתנים בבית החולים. פתאום אני מתעניין באנשים. את כל הרכוש שלי אני מוכן להקריב כדי לזכות בבריאות. וכדי שהחברים כאן יוכלו להיות בריאים. עוד מחר אעשה משהו ממש בקשר לזה. כלומר, היום. תמיד אני שוכח.

לו יכולתי לעזור משהו למשה'לה. שומעים את החמצן כבר, משמע שהוא מקבל יותר. לך נחמד ומסכן. להכנס אליו? קודם נשתה כוס תה.

מה זה? צעקות! הקול של משה!

אי אפשר להבין מה —

„אני נגמר אני נגמר בואי אחות —“

אלהים אדירים!

איפה דליה?

היא רצה אליו. אלהים אדירים.

היא לא יוצאת מן החדר.

אני מוכרח להכנס ולראות. אולי צריכים עזרה. בטח יהיה צורך במישהו שיקרא לרופא. לקרוא לה? לא, אציץ בשקט, שלא להפריע.

ברוך השם! הוא חי! הם מדברים בשקט והיא מחזיקה לו את היד.

ואני נבהלתי כל כך.

העיקר שהוא לא לבדו.

נו, טוב, נחזור למיטה. אפשר לדחות את הביקור למחר בבוקר.

כלומר — היום בבוקר. תמיד אני מתבלבל.